

zelfbeschikking

Nieuwskrant
ter ondersteuning van
het vrijheidsstreven
van onderdrukte etnische
minderheden, in het
bijzonder die in
Indonesië.

25e JAARGANG NR. 1 / NR. 2
APRIL 2006

VOLKSRAADPLEGING NU OFFICIEEL VOLKSVERRAADPLEGING

De uitdrukking 'Volksverraadpleging' als aanduiding van 'de daad van vrije keuze' in 1969 van de bevolking van West-Papua komt van de heer P. Jongeling, toenmalig fractievoorzitter van het Gereformeerd Politiek Verbond in de Tweede Kamer. Als overlevende van een concentratiekamp in de Tweede Wereldoorlog wist Jongeling wat onderdrukking inhoudt en hoe regimes via dwangmethoden vrijheid in al haar schakeringen kan beperken of zelfs vernietigen. Hij en zijn fractiegenoot dr. A.J. Verbrugh (met ervaringen van een Japans concentratiekamp) waren gedurende hun hele politieke loopbaan sterk pleitbezorger van de rechtmatige aanspraken van Zuidmolukkers en Papua's. Overigens nam aan de andere kant van het politieke spectrum de heer Scheps van de Partij van de Arbeid hetzelfde standpunt in. Ere wie ere toekomt.

Begroting Buitenlandse Zaken

Hoe ligt dit bij de huidige volks-

vertegenwoordigers? Is er nog sterke betrokkenheid bij de situatie van de Papua's onder de politieke geestverwanten van Jongeling en Verbrugh? Functioneert bij de PvdA en andere linkse partijen betrokkenheid bij de 'Verworpenen der aarde', ook als deze nu in Papua wonen? In een volgend nummer zullen wij een overzicht geven van de uitspraken van de buitenlandwoordvoerders bij de behandeling van de begroting van Buitenlandse Zaken.

Een cruciale datum

Aan de vooravond van de publicatie van de studie-Drooglever beleefden de Papua's een spannende tijd, wereldwijd, maar toch speciaal in Nederland. Zou de waarheid over de zgn. 'Act of Free Choice', de volksraadpleging die onder auspiciën van de VN in 1969 in Westelijk Nieuw-Guinea werd gehouden, boven water komen? Bijna iedereen, die het nieuws over het Indonesische tussenbestuur in Nieuw-Guinea heeft gevolgd, wist natuurlijk

al lang dat de uitvoering van de zelfbeschikking een typische vorm betrof van de toenmalige wrede Indonesische dictatuur. Maar zou het onrecht dat de Papua's in 1969 is aangedaan, op die 15e november 2005 ook officieel worden vastgelegd en erkend? Met dat 'officieel' doelen we op het feit dat prof. P.J. Drooglever, verbonden aan het Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, onderzoek verrichtte naar '1969' in opdracht van het ministerie van buitenlandse zaken.

Op 15 november 2005 presenteerde Drooglever het resultaat van zijn onderzoek onder de titel 'Een daad van vrije keuze (de Papua's van westelijk Nieuw-Guinea en de grenzen van het zelfbeschikkingsrecht)' in Den Haag onder grote (inter)nationale belangstelling van de media. De eigenlijke initiatiefnemer voor deze studie was Eimert van Middelkoop, oud-Tweede Kamerlid voor de ChristenUnie. Toenmalige minister van buitenlandse zaken

Jozias van Aartsen ging in 2000 akkoord met dit onderzoek. Handelde Van Middelkoop, geliet op zijn politieke wortels, in de lijn van de verwachtingen door om het wetenschappelijk onderzoek te vragen, minister van Aartsen stak als VVD-er echt zijn nek uit om dit in de relatie met Indonesië zo gevoelige onderwerp te laten oppakken. Ook hier: ere wie ere toekomt.

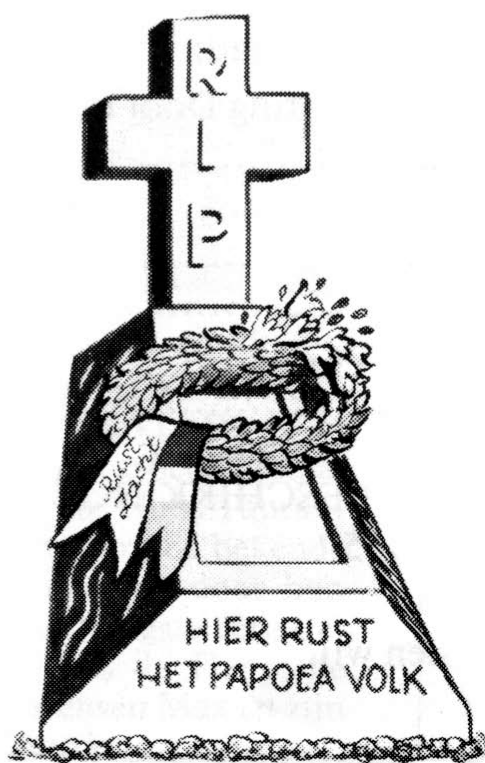
Schuldig zwijgen

Een dag voordat de studie-Drooglever gepubliceerd werd, vond een voor de Papua's eveneens belangrijke gebeurtenis plaats, een beetje in de schaduw van Drooglever's studie en daardoor met veel minder media-aadacht omgeven. Dr. Kees Lagerberg, jarenlang bestuursambtenaar in Nieuw-Guinea, gaf met zijn boek 'Schuldig zwijgen' een indringende en gedetailleerde analyse van de lotgevalen van het Papuavolk, niet alleen over de 'Daad van vrije keuze' in 1969, maar ook van de periode ervoor en erna. De onder-

titeling van zijn boek luidt: 'De Papua in zijn bestaan bedreigd'. Let op het verschil in toonzetting, alleen al in de titels van beide onderzoeken. Het ging er Lagerberg niet om het zoveelste rapport over de Papua's te schrijven, dat vervolgens wordt besproken en opgeborgen. Zijn boodschap aan iedereen die maar wil horen, is: 'De Papua wordt in zijn bestaan bedreigd als de wereld niet snel ingrijpt.' Die boodschap moet iedereen zich aantrekken: de politici in Nederland, de Europese Gemeenschap, de Verenigde Naties en machtige landen als de Verenigde Staten die zelf een kwalijke rol speelde in het drama. De winst van het verschijnen van de studies van Drooglever en Lagerberg is dat niemand zich meer kan verschuilen achter schijnargumenten. De ware feiten over de volksverraadpleging zijn officieel vastgelegd.

uit een tv-spot van het GPV in 1969

GIRO 11 30 000

t.n.v Stichting Door De Eeuwen Trouw, Groningen

zelfbeschikking

Zelfbeschikking is een uitgave van de Stichting Door De Eeuwen Trouw. Als nieuwskrant is het een voortzetting van het gelijknamige tijdschrift. Het zal drie á vier keer per jaar verschijnen.

Het redactieadres is: Postbus 6100, 9702 HC Groningen.

Redactie: drs. A. Kamsteeg; Amersfoort; J. Oudman (secr.), Assen; H. Zwarteveen, Houten

Redactionele medewerkers: drs. A.W. den Boer, Den Helder; J. van den Born, Nijmegen; drs. T. van 't Foort, Groningen; drs. H. Oudman, Groningen

De abonnementsprijs bedraagt Euro 10,00 per jaar.

Over te maken naar Postbank 11 30 000 t.n.v Stichting DDET, Groningen.

Minister Bot trekt morele noch politieke conclusies uit studie Drooglever

door Aad Kamsteeg

De betekenis van de onlangs verschenen studie *Een Daad van Vrije Keuze* over het in 1969 onder de Papoea's gehouden referendum van de historicus P.J. Drooglever is dat nu wetenschappelijk vastligt wat iedereen al wist. Zijn haast impliciet verwoorde conclusie dat de toenmalige volksraadpleging ondeugdelijk was en dat de Papoea's geen werkelijke zeggenschap hadden over hun politieke toekomst, is intussen „internationaal gemeengoed” geworden, schrijft Kees Lagerberg in zijn eveneens recent uitgekomen boek *Schuldig Zwijgen*. Zo is het. Wie durfde nog vol te houden dat van de uitoefening van het door Nederland aan de Papoea's beloofde recht op zelfbeschikking géén farce is gemaakt?

Dat Drooglevers studie toch een standaardwerk is, komt doordat hij minutieus heeft uitgewerkt hoe dit drama voor de Papoea's zich ontwikkelde. Okay, zei politicoloog Bilveer Singh uit Singapore tijdens het seminar dat aan de aanbieding van de studie vooraf ging, maar so what? Met andere woorden: wat doe je anno 2005 nog aan het toen begane onrecht? „Niets”, heeft minister Bot van Buitenlandse Zaken inmiddels al enkele malen geconstateerd. Trouwens ook Drooglever zelf constateerde dat mijn studie „geen rapport is met conclusies voor bestuurlijk gebruik”.

Hoewel..., aan het slot van zijn mondelinge introductie hoop-

te hij toch ook weer dat „de weg naar een betere toekomst, waarop onze naasten en tijdgenoten recht hebben, via de geschiedenis kan lopen”. Oudbestuursambtenaar in Nieuw-Guinea Lagerberg is hier niet optimistisch, maar vindt wel dat dit overzicht van „een bedenkelijk historisch gebeuren met desastreuze gevolgen niet zonder consequenties kan blijven”.

„Geen morele verplichting”

Minister Bot stelde aan de vooravond van de publicatie van Drooglevers studie in een interview dat hij „geen enkele verplichting voelt ten opzichte van Papoea, niet moreel en ook niet politiek. Papoea is nu van Indonesië”. Het moet ons van het hart dat we dat „niet moreel” zeer bedenkelijk vinden. Aan de historisch met ons verbonden Papoea's werden meer dan eens beloften gedaan over blijvende Nederlandse betrokkenheid.

Door Drooglevers studie wordt bovendien nog eens onderstreept dat ons land zich aan het eind van de jaren zestig niet slechts machteloos neerlegde bij Amerikaanse druk, maar actief met Indonesië meewerkte Afrikaanse oppositie tegen de gang van zaken onschadelijk te maken. Lagerberg schrijft dat „het aantal (Papoea-)slachtoffers van het Indonesische beleid in directe zin door verschillende waarnemers conservatief geschat wordt op 300.000”. Zijn persoonlijke onderzoek leidde zelfs tot de conclusie „dat de groei van de Papoea-bevolking met niet minder dan

150.000 zielen is achtergebleven”. En dan toch „geen enkele morele verplichting” voelen?

Vervolgens gaat minister Bot met zijn „niet politiek” naar onze mening te kort door de bocht, zelfs als het gaat om een uiterste zaak als het blijven steunen van de territoriale integriteit van de Republiek Indonesië. Nog niet zolang geleden trad Jakarta toe tot het in 1966 tot stand gekomen 'VN-verdrag van burgerlijke en politieke rechten'. Via onder meer dit verdrag is bepaald dat het tot het interne zelfbeschikkingsrecht behoort dat bevolkingsgroepen burgerlijke en politieke rechten moeten kunnen genieten en zonder discriminatie deelnemen aan het maatschappelijk leven van hun eigen staat.

Deze ontwikkeling kreeg in 1970 een vervolg in VN-resolutie 2625. Daarin komt het beginsel van de territoriale integriteit (eenheid) van een staat ter sprake. Vastgesteld werd dat die integriteit geldt voor een staat „die zich gedraagt in overeenstemming met het principe van gelijke rechten en zelfbeschikking en bestuurd wordt door een regering die het hele tot het land behorende volk vertegenwoordigt zonder onderscheid op grond van ras, geloof en kleur.” Via deze resolutie is bescherming van de eenheid van het grondgebied van een staat volkenrechtelijk geen automatisme meer. Grove en structurele schending van het interne zelfbeschikkingsrecht kan ertoe leiden dat de gedupeerde bevolkingsgroep aanspraak maakt op extern

zelfbeschikkingsrecht, dat tot afscheiding kan leiden. In verband met dat laatste kan moeilijk achteloos voorbij worden gegaan aan beschuldigingen van Lagerberg en anderen dat culturele genocide (ontkenning van de Melanesische identiteit) en in de Kamoro-regio zelfs etnocide op de Papoea's wordt gepleegd.

„Slechts binnen vriendschapsrelatie”

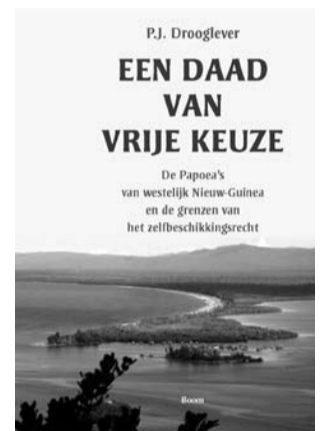
Uit zowel de studie van Drooglever als het boek van Lagerberg blijkt hoezeer de Papoea's het slachtoffer zijn geworden van voor hen ongunstige internationale machtsverhoudingen. In de jaren zestig was de Republiek Indonesië te belangrijk voor Amerika en Australië in verband met de Koude Oorlog om zich voor de Papoea's te gaan inzetten. Tegenwoordig geldt hetzelfde als gevolg van de internationale strijd tegen moslimterrorisme.

Maar er is ook een andere kant, zei de Brit John Salford tijdens het seminar. Juist de recente geschiedenis leert dat neokoloniale onderdrukking van minderheidsgroepen op onrust, gewapend verzet en crises pleegt uit te lopen. Nederlandse politici zeggen dat de studie van Drooglever niets aan de bestaande situatie ten aanzien van Indonesië verandert.

In bepaald opzicht hebben zij gelijk. Ons land had natuurlijk al lang de politieke plicht zich in te spannen voor goed bestuur, economische ontwikkeling en bescherming van mensenrechten in het land van

de Papoea's. Waarom zou Den Haag dan geen gebruik gaan maken van het veelgenoemde democratiseringsproces in Indonesië om bij Jakarta aan te dringen op een eerlijk gesprek tussen Jakarta en de Papoea's?

Sinds 1969 zweert Nederland erbij dat slechts binnen „de vriendschapsrelatie” met Indonesië iets voor de Papoea's gedaan kan worden. Dat begrip 'vriendschap' roept bij ons gemengde gevoelens op. Maar goed, minister Bot zou duidelijker kunnen maken dan hij tijdens de laatste parlementaire behandeling van zijn begroting deed, hoe hij dan iets wezenlijks voor de Papoea's wil doen.

N.a.v. *Een Daad van Vrije Keuze. De Papoea's van westelijk Nieuw-Guinea en de grenzen van het zelfbeschikkingsrecht* P.J. Drooglever. Uitg. Boom, Amsterdam 2005. 807 blz. € 45.

Met dank aan het Nederlands Dagblad, waarin een iets gewijzigde versie van dit artikel eerder werd geplaatst.

Kees Lagerberg hekelt in 'Schuldig zwijgen' houding Nederland tegenover Papoea's.

(door Ed Zwartveen)

Eén dag voordat het rapport Drooglever over de Papoea-kwestie werd gepresenteerd, vond er een voor de Papoea's eveneens belangrijke presentatie plaats in perscentrum Nieuwspoort in Den Haag. Dr. Kees Lagerberg hield er zijn boek 'Schuldig zwijgen' ten doop, waarin hij de Nederlandse passiviteit ten aanzien van de Papoea's scherp bekritiseert. Tijdens de bijeen-

komst werd hij bijgestaan door Wietse Tolsma van de stichting HAPIN en Willem Rosenboom van de stichting PRO PAPUA.

Lagerberg begon zijn presentatie met te stellen dat de aanwezige toehoorders – onder wie overigens weinig persvertegenwoordigers – de uitdrukking wel kennen: 'Komen, zitten, luisteren en je kop houden'. Dat is de afgelopen veertig jaar nu precies het beleid van Indonesië geweest, aldus de auteur. „Daar is nu de T van terreur bijgekomen.”

Lagerberg noemde de 15e november, de dag van de publicatie van de studie-Drooglever, een voor de Papoea's belangrijke dag. Hoe lang hebben de Papoea's niet op deze omvangrijke reportage van gebeurtenissen moeten wachten. Het

boek van Drooglever werd in opdracht van de Nederlandse overheid geschreven. Maar er waren wel randvoorwaarden aan verbonden, zoals de concentratie op 1969 en het niet aantasten van de Indonesische territoriale integriteit. Kees Lagerberg daarentegen was niet gebonden aan welke voorwaarde dan ook. In tegenstelling tot Drooglever kent hij Nieuw-Guinea uit persoonlijke ervaring. Hij heeft er als bestuursambtenaar gewerkt. In zijn boek is zijn betrokkenheid zichtbaar. Ook geeft Lagerberg duidelijk richting hoe het verder zou moeten.

'Luis in de pels'

Tijdens de persconferentie vroeg Lagerberg zich verbijsterd af hoe een lid van de regering, in casu minister van buitenlandse zaken Bot, nu kan zeggen dat Den Haag moreel of anderszins

niets meer van doen heeft met de zaak van de Papoea's. Het kabinet besloot immers zelf tot de studie na een verzoek daartoe van parlementariër Eimert van Middelkoop (CU) aan toenmalig minister van buitenlandse zaken Van Aartsen. Eerst werd de opdracht gegeven aan het historisch instituut Niod, later

echter aan het vlak naast het departement gelegen Instituut voor Geschiedenis. Tegenover Drooglever had Kees Lagerberg verklaard als 'de luis in de pels' te willen functioneren. Beiden hebben ruim vier jaar gebruikt om hun werk tot stand te brengen.

vervolg op volgende pagina

Onder de aanwezigen waren ook Zacharias Sawor (vooraan 2e van links) en Seth J. Runkorem, vm. OPM-leider (vooraan rechts) foto Ed Zwartveen

FC Amboina: spiegel van de samenleving?

“Het heeft te maken met de individualisering van de samenleving. Bij Amboina stonden de mensen altijd heel dicht bij elkaar, maar dat is afgenomen, net als bij de – zeg maar – Nederlandse clubs. En bij Amboina heeft het ook te maken met het slecht innen van gelden en het niet kun-

nen bezetten van het kader. En, ik ben zelf half-Moluks, dus ik kan het wel zeggen, met Molukkers is het lastig afspraken maken. Ze komen ze niet na of ze komen te laat, daar heb ik me bij Amboina vaak aan geërgerd. (Ruud Bakker, oud-speler en oud-trainer van Amboina, bron: Dagblad vh Noorden)

Kees Lagerberg (vervolg)

Lagerberg bepaalde zijn gehoor bij hoofdstuk V van zijn boek, waarin de periode 1960 – 1970 wordt beschreven: „een kroniek van een decennium horrible”. In deze tijd veranderde Indonesië van tactiek, te weten van treiterijen naar aanvallen. Lagerberg herinnerde in dat verband aan de landing van honderden Indonesische paratroepen Merauke. De oorlog escaleerde. Het buitenland besloot zich met de kwestie te bemoeien. Luns stelde dat Nederlandse oorlogvoering zonder steun van de Verenigde Staten onmogelijk zou zijn. Weliswaar werd als vlagvertoon nog de Karel Doorman naar het bedreigde gebied gestuurd, maar van een directe militaire confrontatie kwam het niet of nauwelijks.

Lagerberg vertelde dat hij een kijkje achter de schermen kon nemen. Hij was van mening dat Nederland hypocriet gehandeld heeft. De Papoea's hebben zich enorm gewerd. „Geef ons wapens!”, zeiden ze. Het lukte de Indonesiërs inderdaad niet infiltranten binnen te krijgen. De Papua's waren zeer gesteld op het Nederlandse bewind, aldus Lagerberg, natuurlijk omdat zij via ons zelfbeschikking zouden krijgen. De Papoea's waren allemaal voor 'merdeka'. Na de Tweede Wereldoorlog was onder de Papoea's namelijk het besef gegroeid dat zij een eigen volk waren. Er kwam nationaal bewustzijn.

Lagerberg wees vervolgens op het feit, dat de Papoea's dankzij zending en missie een goed ontwikkelde elite kenden. Nederland heeft het eigen kunnen van Papoea's vaak onderschat. Pas in een laat stadium werden zij in staat gesteld zelf een woordje mee te spreken, maar bij de onderhandelingen over hun eigen toekomst was geen Papoea aanwezig. Ze schreven rekest op rekest, maar op de uiteindelijke regeling hadden zij geen enkele invloed.

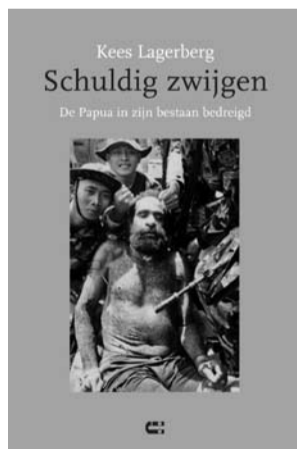
Voor de Nederlandse politiek is de kwestie Nieuw-Guinea op een mislukking uitgelopen. De schrijver hield zijn toehoorders voor dat de Papoea's nog steeds een eigen vertegenwoordiging willen, want het land is van hen.

Kritiek op Bot

De Indonesiërs zijn voor dat laatste bevreesd en duwen Papoea als het ware Oost-Indonesië binnen. Ze onderdrukken de Papoea's. Zo werden vanuit Atjeh 30.000 militairen naar Sorong gezonden. Kees Lagerberg vervolgde zijn relaas door de mening uit te spreken dat voor het ontplooiën van de eigen Papoea-identiteit de door Jakarta toegezegde autonomie een opening kan vormen. Hij hamerde erop dat Nederland moet ophouden alles wat in het omstreken gebied gebeurt te negeren. Den Haag zwijgt en Indonesië javaniseert het land. De schrijver uitte zich zeer kritisch over minister Bot. Ook na het rapport-Drooglever wordt wat de Papua willen weggemoffeld.

Tenslotte ging Lagerberg nog in op het zgn. Protocol van Rome van mei 1969, waarin Luns zijn Indonesische collega Adam Malik toezegde de Indonesische manier van regeling van de 'daad van vrije keuze' te zullen accepteren. „Luns heeft toen definitief de ommezwaai gemaakt.”

Het boek “Schuldig zwijgen” is opgedragen aan de toenmalige staatssecretaris Ben Bot. Het ideaal omtrent zelfbeschikking voor de Papoea's is van hem - vader van de huidige minister van buitenlandse zaken – afkomstig, en niet van Luns.

Schuldig Zwijgen. De Papoea in zijn bestaan bedreigd Kees Lagerberg. Uitg. IJzer, Utrecht 2005. 151 blz., € 29,95 (door boeking op giro 733334 t.n.v. W. Desmense, Utrecht o.v.v. Schuldig Zwijgen).

VOX POPULI – “De stem van het volk”

Het sprookje van een vrij, onafhankelijk radiostation op Ambon

Utrecht, zaterdag 24 september 2005. In het Moluks Historisch Museum vindt in het kader van de Vredesweek 2005 een bijeenkomst plaats, waarin de rol van de media op de Molukken in vredesopbouw en conflictpreventie wordt belicht. Vertegenwoordigers van belangrijke Zuidmolukse media als Suara Maluku en Marinjo en vredesbewegingen als IKV en Baku Bae geven acte de presence. Maar in het middelpunt van de belangstelling staan twee uit de Molukken afkomstige journalisten, Rudy Fofid en Zairin Salampessy. Zij hebben het plan om met andere collega's van het MMC, het Molukken Media Centrum, christenen zowel als moslims, een radiostation op Ambon op te richten.

In de discussies over genoemde thema's wordt benadrukt, dat zo'n radiostation onafhankelijk moet kunnen opereren. Alleen dan is het geloofwaardig en betrouwbaar voor de luisteraars. Geen doorgeefluik voor de overheid of voor enige politieke of religieuze groepering. Een betrouwbaar radiostation kan door zijn objectieve informatie geruchten ontzenuwen, die in omloop worden gebracht met het doel, de samenleving te destabiliseren door moslims en christenen tegen elkaar op te zetten. Daardoor draagt het bij aan conflictpreventie en het bevorderen van de vrede.

Onafhankelijkheid, vrede, verzoening zijn begrippen waarmee IKV en Wilde Ganzen zich graag identificeren en daarmee was een van de actiepunten voor de Vredesweek tot stand gekomen. Steun voor Radio Vox Populi “Peace Radio” is steun voor de vrede in het algemeen en voor de Molukken in het bijzonder. De sympathie voor dit streven wordt nog versterkt als men kennis neemt van de visie en de missie van Vox Populi. Vrij zijn, onafhankelijk, voor het volk toegankelijk, de burgers voorzien van feitelijke informatie en kritische opinies. Een bijdrage leveren aan de totstandkoming van een nieuwe, vrije samenleving, het verzoeningsproces en de handhaving en respect ten aanzien van mensenrechten stimuleren”.

v.l.n.r. Ron Habiboe (v.m. Infodoc Maluku), Victor Joseph (journalist Suara Maluku), Jim Pentury (Marinjo)

foto Ed Zwartveen

v.l.n.r. Rudy Fofid (Vox Populi), Patricia Spyer (Univ.Leiden), Kenneth van Tol (Free Voice), Fridus Steylen (KITLV)

foto Ed Zwartveen

Dit zijn prachtige idealistische voornemens, die blijk geven van de intentie om het welzijn van de Molukse eilanden te willen bevorderen. Toch een paar kritische opmerkingen en vragen.

In de kop van het artikel over Vox Populi in het Bericht van de Wilde Ganzen, vredesweek 2005, staat: “een vrije stem in een onvrije maatschappij”. Deze onvrijheid bleek ook al bij de formulering van de missie van Vox Populi: “Een bijdrage leveren aan een nieuwe, vrije samenleving”. Bij alle mooie woorden wordt hier gelukkig ook blijk gegeven van realiteitszin. Is het geen illusie te geloven dat in Indonesië, waar het militaire apparaat nog steeds oppermachtig is, binnen afzienbare tijd een vrije samenleving zal ontstaan?

Wat zou het fijn zijn, als de doelstelling van Vox Populi in vervulling mocht gaan, zodat alle mensen op de ZuidMolukken vrij worden om te zeggen, wat zij willen zeggen. Dan zouden FKM-ers en RMS-ers voor de microfoon kunnen vertellen, waarom zij streven naar een eigen vrije onafhankelijke staat, los van Indonesië. Hun tegen-

standers zouden de lof kunnen zingen over de zegeningen van de Indonesische Republiek voor de inwoners van de Molukken. Er zou kritiek mogelijk moeten zijn op de alomtegenwoordige corruptie, waardoor je alles moet “kopen”, je schoolopleiding, je baan, omdat de toekomst uitzichtloos is als je niets bezit. Ook kritiek op het functioneren van de overheid, het leger en de politie zou dan mogelijk zijn. De burgers zouden ook kritiek kunnen uiten op het feit, dat een rechterlijke macht iemand kan veroordelen tot een jarenlange gevangenisstraf, omdat hij of zij een “verkeerde” vlag heeft gehesen. Kortom, er is nog veel te doen wil het sprookje van een vrije, onafhankelijke omroep in vervulling gaan. De Wilde Ganzen besluiten hun artikel met een statement waarmee wij van harte instemmen. “Het vrije woord is essentieel voor een vreedzame toekomst voor de Molukkers”. Daarom droegen ook wij een steentje bij aan deze actie. (J.O.)

TELEGRAM

De Voorlichtingsdienst van de Republiek Zuid-Molukken heeft t.g.v. de installatie van de Nw.Guinearaad het volgende telegram naar Hollandia verzonden:

de regering van de rms wenst u geluk met de installatie van de nw.guinearaad - stop - moge God de almachtige u wijsheid en kracht schenken - stop - en u waakzaamheid geven opdat het papuase volk ge-vrijwaard zal blijven voor de bittere ervaringen die het zuidmolukse volk heeft ondervonden -stop

Rotterdam, april 1961. dr. J.P. Nikijuluw alg.vertegenw. RMS

Robert F. Kennedy groep zet zich in voor vrije keuze Papua's

De mensenrechtenorganisatie in hartje Washington heeft er zelfs een speciaal team voor in het leven geroepen. *RFK Memorial West Papua Advocacy Team* luidt de volledige naam, wat inhoudt dat zo'n man/vrouw of zeven zich speciaal bezighouden met wat onder Indonesisch wanbestuur de West-Papua's aan lijden overkomt. Want dat de in 1988 ter herinnering aan de vermoorde Robert F. Kennedy opgerichte organisatie overtuigd is van 'lijden', staat vast. Daarvan getuigt bijvoorbeeld het vorig jaar november gepubliceerde *West Papua Report*. Daarin wordt gesproken over intimidatie en corruptie door het Indonesische leger, over troepenversterkingen en politieke arrestaties, over vergaande verpaupering van Papua's, ondanks het feit dat hun land rijk is aan natuurlijke hulpbronnen.

De leden van het *Advocacy Team* blijken zeer geïnteresseerd te zijn in het functioneren van de Nederlandse organisatie. Door de eeuwen trouw, die – net als zij – hartgrondig van mening is dat de West-Papua's nooit een eerlijke mogelijkheid tot zelfbeschik-

king hebben gehad. Een van de Amerikanen, de oud-diplomaat in onder meer Jakarta, Edmund McWilliams, uit zich in harde bewoordingen als hij het heeft over de officiële Nederlandse passiviteit: „De stelling van minister van buitenlandse zaken Bot dat hij politieke noch morele verantwoordelijkheid voelt, moet absoluut weersproken worden.”

Volgens McWilliams werkt die houding eraan mee dat andere staten, vooral in Afrika, zich in de richting van VN-secretaris-generaal Kofi Annan terughoudend opstellen bij de wel degelijk aanwezige wens dat de VN zich opnieuw buigt over de manier waarop in 1969 onder de Papua's 'de daad van vrije keuze' plaatsvond.

Portugal als voorbeeld

McWilliams en Miriam Young, de tweede gesprekspartner uit het *Advocacy Team*, zouden het in dit verband bijzonder op prijs stellen als de recent in Nederland verschenen studie Drooglever in het Engels vertaald zou worden, „al was het maar in de vorm van een samenvatting”. Beiden blij-

ken overigens uitstekend op de hoogte van wat zich rond 1969 heeft afgespeeld. Zo herinneren zij eraan dat Ortiz Sanz, destijds speciaal VN-waarnemer, niet toevallig in zijn eindrapport vermeldde dat de 'act of free choice' heeft plaatsgevonden „in overeenstemming met Indonesische praktijk”, wat iets anders is dan „in overeenstemming met internationale praktijk”, waarop in het Akkoord van New York (1962) werd aangedrongen.

Van de zijde van het RFK Memorial houdt men de Nederlandse regering als voorbeeld de Portugese houding voor, indertijd in de kwestie Oost-Timor. Toen Oost-Timor, net als eerder West-Papua, door middel van geweld tot kolonie van de Republiek Indonesië was gemaakt, heeft Lissabon zich van meet af aan achter het zelfbeschikkingsrecht van Oost-Timor geplaatst. „Men had er een verslechtering van de betrekkingen met Jakarta voor over.” Portugal was actief binnen allerlei internationale organisaties. Mede dat leidde er tenslotte toe dat de Oost-Timorezen zich alsnog zelf over de eigen toekomst mochten uitspreken.

Edmund McWilliams en Miriam Young

Protest tegen wapenleveranties

McWilliams, die West-Papua uit eigen ervaring kent, aarzelt niet over „etnische zuivering” te spreken als hij het over het Indonesisch optreden in West-Papua heeft. Hij herinnert eraan dat verschillende studies zelfs spreken over genocide, volkenmoord. Juist in verband daarmee heeft het *Advocacy Team* geprotesteerd toen onlangs de Amerikaanse regering

de meerderheid van het Congres overtroefde door „op grond van overwegingen van nationale veiligheid” militaire steun aan Indonesië te hervatten. Duidelijk is dat de naar recht hunkerende West-Papua's vrienden in Washington hebben die bereid zijn waar mogelijk actie te ondernemen.

Door Aad Kamsteeg

ZONDER FINANCIËLE MIDDELEN GEEN RMS-STRIJD

Na de succesvolle herdenkingsmanifestatie op 25 april 2005 is het bezoek van drie ministers van de Zuidmolukse Regering in Ballingschap aan Indonesië en de Zuid-Molukken weer een bewijs van daadkracht van het kabinet-Tutuhaturunewa. Er wordt op de achtergrond blijkbaar toch meer gedaan dan alleen maar praten. Maar ook het spreken met organisaties, met mensen uit de achterban overal in het land, laat een positieve indruk achter.

In de Mena Muria Special die na de reis werd uitgebracht, wordt het bezoek beschreven als een humanitaire missie. Het doel van de ministers mr. J. Wattilete (vice-president), J. Pesulima en W.V. Sopacua was tweeledig: eerst persoonlijk vaststellen hoe het gesteld was met de RMS-politieke gevangenen op Java en in Maluku én vaststellen hoe momenteel de situatie aan de basis is.

In de periode van 19 tot en met 29 november 2005 werden gevangenen bezocht op Java (Malang, Porong en Pasuruan). In deze gevangenen in en bij Malang zitten leden van de groep rond drs. John Rea. Deze groep

RMS-ers is in deze zin bijzonder omdat zij als enigen weigeren zich als Indonesische staatsburgers te zien. Vanwege hun activiteiten voor de RMS kregen zij 15 jaar gevangenisstraf. Op Ambon bezochten zij FKM-leider Semmy Wacleruny in de gevangenis te Waeheru. Hij was recent door islamitische medegevangenen mishandeld, maar maakt het naar omstandigheden goed. Na zijn arrestatie en gevangenneming en die van Tuwanakotta, als secretaris van het FKM, is deze organisatie in haar leiding een

zware klap toegebracht. Maar de geest en de wilskracht van het FKM bleven onaangetast. Met al deze mensen werd natuurlijk gesproken over het perspectief van de strijd voor een vrij Zuid-Molukken, over de te volgen strategie, over samenwerking, over de steun die Zuidmolukkers in Nederland en elders in de wereld kunnen bieden. En zo zijn we weer terug bij de kop van dit artikel: ZONDER FINANCIËLE MIDDELEN GEEN RMS-STRIJD.

Als er iets is, dat deze reis heeft opgeleverd, is dat de constatering, dat er dringend geld nodig is voor zaken, die allemaal even urgent zijn: de ondersteuning van de RMS-gevangenen en hun families, ondersteuning van het ondergrondse netwerk, van de internationale politieke lobby. De gevangenenkrijgenslechten en geen of nauwelijks medische bijstand. Soms worden ze geslagen. De families zitten zonder kostwin-

ner en moeten zien te overleven. Als alle Molukkers in Nederland hun steentje bijdragen aan het officiële fonds van de RMS-regering in ballingschap, het Fonds Perdjungan RMS, wat kan er dan veel gedaan worden. Deze reis was het bewijs: geen tegenstrijdige belangen, maar een gezamenlijke strategie van FKM en RMS. Wacleruny, die overigens recent op vrije voeten is gesteld, weet het wel. Nu de mensen in Nederland nog. (J.O.)

Gevangen RMS-strijders van de groep rond drs. John Rea in de Lowok Waru gevangenis in Malang met leden van de RMS-regering. Vlnr: Jeffrey Solisa (38), minister J. Pesulima, John Rea (41), minister W.V. Sopacua, vice-president mr. J. Wattilete. Zittend vlnr: Sandy Lalopua (29), John Abraham (34) en Pieter Rea (31). De groep die in Porong vastzit bestaat uit vijf man, te weten: Edward Latuhihin, Johannes Tuhuteru, Ipus Nurlatu, Reinhardt Nanlohy en Max Siwabessy. Elisa Matenahoru zit in zijn eentje in de gevangenis te Pasuruan.

De delegatie op bezoek bij Semmy Wacleruny SH in de gevangenis te Waeheru (Ambon).

Van links naar rechts: mr. J. Wattilete, FKM-leider S. Wacleruny, ministers J. Pesulima en W.V. Sopacua.

Amerikaans Congreslid wil herbezinning 'daad van vrije keuze' 1969

Nederland moet met de Papua's naar de VN

Door Aad Kamsteeg

Washington – Eni Faleomavaega vindt er geen doekjes om. In weinig diplomatieke taal verwijt hij de Nederlandse regering niet te erkennen dat de Papua's in 1969 een eerlijke uitoefening van het hun beloofde zelfbeschikkingsrecht is onthouden. Faleomavaega, afkomstig uit Amerikaans Samoa is voor de Democraten lid van het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden en actief in de Commissie voor internationale betrekkingen. Hij is tevens nadrukkelijk van mening dat zijn eigen regering ook verantwoordelijkheid draagt voor de benarde situatie waarin de Papua's verkeren. Via de Amerikaanse diplomaat

Bunker kwam in 1962 immers het Akkoord van New York tot stand, waarin de Papua's het recht werd toegekend zich over de eigen toekomst uit te spreken. En vervolgens zorgde Amerikaanse druk ervoor dat ook de Nederlandse minister Luns tenslotte een ommekeer van 180 graden ten nadele van de Papua's maakte. Een interview.

De Nederlandse minister van buitenlandse Bernard Bot heeft opgemerkt dat hij „geen enkele verplichting voelt ten opzichte van de Papua's, niet moreel en ook niet politiek. Papua is nu van Indonesië.” Wat is uw reactie daarop?

Te suggereren dat Nederland geen verantwoordelijkheid draagt, is hypocriet om de eenvoudige reden dat Nederland lange tijd in Indonesië aanwezig was en indertijd met goede bedoelingen de Papua's naar onafhankelijkheid leidde.

Maar er was in 1969 een 'daad van vrije keuze'...

Ja, daarom is ook de VN verantwoordelijke partij. Zij hield zich blind voor het toen begane onrecht. Ik heb het daarom liever over 'de daad van géén keuze'. Onder het regime van Soeharto werden zo'n duizend kiesmannen geselecteerd – ik weet niet hoe –, die opdeelpunten van het geweerhunstem moesten uitbrengen. Ze werden geïntimideerd en bedreigd: 'Als je voor onafhankelijkheid kiest, snijden we je de tong uit.' Zo kregen de Papua's nooit de kans hun recht op zelfbeschikking uit te oefenen.

Bovendien, in de decennia die erop volgden zijn door Indonesische militairen minstens 100.000 Papua's gemarteld en vermoord, sommige bronnen hebben het zelfs over 300.000 of meer. Geen verantwoordelijkheid? Kijk eens naar Oost-Timor en de Portugese houding destijds. Ten koste van de goede betrekkingen met Indonesië zette de Portugese regering zich in allerlei internationale organisaties actief in ten behoeve van het zelfbeschikkingsrecht van de Oost-Timorezen, die net als de Papua's met geweld een kolonie van Indonesië waren geworden.

Nederland naar de VN

Wat zou de Nederlandse regering nu moeten doen?

Zij moet de zaak voor de Verenigde Naties brengen. Weet u, samen met collega Donald Payne hebben we Kofi Annan van de VN gevraagd zich te herbezinnen over wat er in 1969 is ge-

Aad Kamsteeg in gesprek met het Eni F.H. Faleomavaega, Democraat en lid van het Huis van Afgevaardigden voor Amerikaans Samoa. Hij heeft vorig jaar zomer een wetsontwerp ingediend om minister Condoleezza Rice te dwingen zich in veroordelende zin uit te spreken over de wijze waarop in 1969 de "Act of Free Choice" werd georganiseerd en over de mensenrechtenschendingen in West-Papua. Dit ontwerp werd met overgrote meerderheid in het Huis aangenomen en is nu in behandeling bij de Senaat, waar het om redenen van "nationaal belang" op tegenstand stuit.

beurd. Hij antwoordde daartoe bereid te zijn als de Algemene Vergadering hem een mandaat zou geven. Ik zou echt dankbaar zijn als de Nederlandse regering hier het initiatief nam. En de regering weet dat daartoe alle aanleiding bestaat. De toenmalige VN-waarnemer Ortiz Sanz heeft vastgelegd dat er nauwelijks ooggetuigen waren bij die zgn. verkiezing. Heel wat Afrikaanse lidstaten van de VN hadden daarom bezwaren tegen het goedkeuren van het resultaat van de volksraadpleging. En dan nu vanwege economische belangen doen alsof dat allemaal nooit gebeurde... Samen met mijn land wil Nederland strijden tegen terrorisme en voor democratie. En inderdaad, Indonesië heeft nog niet zo lang geleden op democratische manier een president gekozen. Maar in West-Papua heerst een terreurregime en wordt de bevolking op allerlei gebied gemarginaliseerd. Premier Howard van Australië stuurt troepen naar Irak ten behoeve van de democratie. Maar hij protesteert niet wanneer in zijn

eigen achtertuin 1,5 miljoen Papua's vrijheid wordt ontzegd. Na de studie-Drooglever buitelden – uitzonderingen daargelaten – ook parlementsleden over elkaar heen om te melden dat de nu wetenschappelijk verwoorde kritiek op '1969' geen politieke consequenties zou hebben...

Ik begrijp best dat men goede relaties met Indonesië belangrijk vindt om strategische en economische reden. Maar in Ierland, Canada, Australië en hier hebben parlementariërs zich wel tot Kofi Annan gewend ten behoeve van 1969 en de Papua's. Als uw regering niet wil, waarom uw parlementariërs niet? Als was het er maar één.

Is er in de Verenigde Staten politieke steun voor de zaak van de vrije Papua's?

Dat zou ik wel zeggen. Het initiatief dat ik vorig jaar zomer nam om minister van buitenlandse zaken Condoleezza Rice te vragen zich te buigen over het misbruik van de 'daad van vrije keuze' in 1969 en de schendingen van mensenrechten in West-Papua is in het Huis van Afgevaardigden aangenomen.

En de 'Black Caucus' in het Congres (vertegenwoordiging van Afro-Amerikaanse parlementsleden in Huis en Senaat) heeft een brief geschreven aan Afrikaanse staten ten behoeve van de Papoea's. Maar ja, de regering beroept zich erop dat goede betrekkingen met Indonesië in het belang van de nationale veiligheid zijn.

Indonesië de schuld

Waarom bent u zo betrokken bij de zaak van de Papua's?

Een aantal van mijn voorouders was zendeling of predikant op Papua New Guinea, waar hetzelfde volk leeft als op westelijk Nieuw-Guinea. Bovendien kom ik zelf uit het gebied van de Pacific en voel ik me verantwoordelijk voor de mensen die daar wonen. Ik wil de kwestie West-Papua niet van tafel halen. Wat betekent het moreel nog lid van de VN te zijn als we dat zomaar zouden laten gebeuren? Nog onlangs stonden de kranten hier vol over de bijzondere vogels die men in Papua had gevonden. Maar over het lot van zoveel vertrapte mensen wordt gezwegen.

Hebben de Papua's volgens u het recht zich via de OPM met geweld te verdedigen?

Het probleem is dat de OPM'ers, of zoals men zegt: de separatisten, onmiddellijk van elke opstand de schuld krijgen. Ik ben er echter van overtuigd dat Indonesië het in West-Papua zo slecht doet – economisch, onderwijskundig, cultureel –, dat zij zelf de voornaamste oorzaak is. Jakarta is kennelijk nog niet eens bij machte de wet op de binnenlandse autonomie naar behoren uit te voeren. Er zijn 500 miljoen dollar naar West-Papua gegaan. Bij wie zijn die terechtgekomen? Niet bij de Papua's.

Recht en willekeur in Papua

Met dit thema vond op 4 februari jl. een bijeenkomst plaats in De Voorhof in Nieuwegein. De organisatie was in handen van een werkgroep, bestaande uit Christien Wambrauw uit Den Haag, Frank Hubatka uit Eefde, Zachy Sawor uit Wageningen en Henk van der Steeg uit Olst. "Hoe kan Papua met vreedzame middelen land van vrede worden"?, vroeg gastspreker ds. Benny Giay uit Papua. Hij wees er op, dat de ontmoeting

van de Papua's met Nederland 200 jaar geleden is begonnen. Dankzij de zending kon hij in Nederland onderwijs volgen en spreken over de kerkelijke strijd voor vrede en gerechtigheid. Ook vanuit de eigen tradities geloven de Papua's daarin. Wij hebben een nieuwe zending nodig, een nieuwe zendingsbeweging voor de vooruitgang van West-Papua. Benny Giay wees op Duitsland, waar een Papua-netwerk bestaat van

kerken, milieubeweging en mensenrechtenorganisaties. Mensenrechten worden daar niet op het tweede plan gezet. Alle inspanningen moeten gericht zijn op het loskomen van de onderdrukking. Wij Papua's moeten ook loskomen van onze slachtofferrol en meer kijken naar de krachten die wijzelf bezitten. In de nieuwe tijd die wij zelf moeten realiseren is het belangrijk om een cultuur te scheppen, die weerstand biedt tegen geweld. In dit verband noemde hij als voorbeeld de muziek van Arnold Ap.

Hij memoreerde de vele Papua's die zijn omgebracht, w.o. vrouwen en kinderen. In de geest zijn ze met ons verbonden. Naar zijn mening handelt Indonesië uit angst als het de dialoog met de Papua's ontwijkt. Naast de toespraak van ds. Giay waren er inleidingen door Christien Wambrauw over de rol van de vrouwen in het vredeswerk, door Uwe Hummel van het Papua-Netwerk in Duitsland, over de economische, sociale en culturele rechten van de Papua's en door Pe-

ter Paul van Lelyveld over de rol van Amnesty International. Door Ed Zwartveen

ds. Benny Giay uit Papua

foto Ed Zwartveen

Octo Mote komt in Washington op voor zijn volk

Door Aad Kamsteeg

Hij werd geboren in het jaar dat via het plan van de Amerikaanse diplomaat Bunker tussen Nederland en Indonesië het Akkoord van New York tot stand kwam. Dat akkoord uit 1962 werd over en zonder de Papua's gesloten. In Nederland betoogden politieke, kerkelijke en economische leiders dat als zij Papua zouden zijn, zij voor Indonesië zouden kiezen. Wat een afschuwelijke beslissing, weet Octovianus Mote nu. Octo Mote kan het weten. Geboren en opgegroeid in het toenmalige Irian Jaya zag hij dat Indonesische militairen Papua's in elkaar sloegen. Hij ervoer aan den lijven hoe zijn volk geïntimideerd en gekneveld werd.

In de jaren tachtig, toen zijn volk al lang via een vervalste volksstemming (1969) provincie van de Republiek Indonesië was geworden, maakte Mote deel uit van een beweging van Papua-studenten. Zijn grote liefde was de journalistiek. Gezegend met een goed verstand – Octo studeerde aan de Universiteit van Bandung – en duidelijk aanleg, lukte het

hem bij de Indonesische krant Kompas te komen. Onder het regime-Suharto leerde hij daar wat journalistieke zelf-censuur inhoudt. „Elke journalist kreeg daarin opleiding”, zegt hij. Na een verblijf in Jakarta stuurde de krant hem naar West-Papua om te berichten over wat er in zijn thuisland gebeurde. Hij richtte een organisatie van Papua-journalisten op, wat de Indonesische autoriteiten allerm minst aanstond. De ster van Mote was inmiddels al wel zo gestegen, dat hij werd uitgenodigd deel te nemen aan het voorbereiden van een dialoog tussen de Papua's en Jusuf Habibie, de opvolger van de in 1998 tot aftreden gedwongen Suharto. Deze dialoog kwam nooit echt van de grond. Geleidelijk was het Indonesische bestuur Mote echter als een regelrechte activist voor een onafhankelijk West-Papua gaan beschouwen en merkte hij dat zijn gangen werden nagegaan. Toen hij een informeel reisverbod kreeg opgelegd, besloot Mote zijn toevlucht in de Verenigde Staten te zoeken. Daar kreeg hij politiek asiel.

Lobbyen

Momenteel woont Octo Mote, samen met zijn vrouw en drie kinderen, in New Haven, met de trein zo'n twee uur verwijderd van Manhattan, New York. De Cornell Universiteit stelt hem in de gelegenheid research te verrichten naar de mensenrechtensituatie in In-

56-STE HERDENKING RMS-PROCLAMATIE

De 56-ste herdenking van de RMS-proclamatie wordt gehouden op 25 april 2006 in het RAI-Congrescentrum in Amsterdam.

Een impressie van de herdenking van vorig jaar in Den Haag

donesië, in het bijzonder West-Papua. Daartoe onderhoudt hij geregeld contact met zijn volksgenoten in het betrokken gebied.

Ook is hij Mote in Washington bij leden van het Amerikaanse Congres een gewaardeerd lobbyist en onderhoudt hij een hechte band met het Robert F. Kennedy Memorial, een mensenrechtenorganisatie in de Amerikaanse hoofdstad. Octovianus Mote is warm voorstander van het bundelen van organisaties en individuele personen die zich in de Verenigde Staten met de mensenrechtensituatie in de Republiek Indonesië bezighouden.

Kiki van Bilsen, Peter Tetteroo (red.), *Dagboek op toiletpapier; een leven bij de Papoea's* (2006) ISBN 905911-154-0

Soesterberg, *Aspekt*. 311 pag., (€ 25,00)

Een unieke levensbeschrijving van Pater Tom Tetteroo, 94

Abonnement West Papua Courier

Wilt u meer weten over wat er zich afspeelt in West Papua? Neem dan een abonnement op de West Papua Courier voor Euro 13,00 per jaar.

west_papua_courier@yahoo.com
p/a Bernhardstraat 3
6707 CH Wageningen
Girorekening: 7703554

jaar, op 22 maart 1936 tot priester gewijd en 55 jaar als missionaris werkzaam geweest rond de Wisselmeren in Nieuw-Guinea/Papua.

PRO-PAPUA DEMONSTREERT IN DEN HAAG

De organisatie van Nieuw-Guineaveteranen Pro-Papua organiseerde op 30 september 2005 een protestdemonstratie voor het gebouw van de Tweede Kamer. Zo'n 200 Nederlanders, Papua's en enkele Molukkers droegen in een tocht vanaf het Malieveld spandoeken mee, waarvan de teksten voor zichzelf spraken: "Papua's geen ver-

geten volk", "Papua Merdeka!", "Zet onrecht recht". In de stoet werd een doods-kist meedragen, overdekt met de Morgenstervlag en voorzien van de foto's van vele gemartelde Papua's. Uit Engeland was de bekende balling/activist Benny Wenda overgekomen.

Bestuurslid Willem Rooseboom van de stichting Pro-Papua zei een dringend appel te willen doen op de regering en de Tweede Kamer om de onderdrukking van de Papua's een halt toe te roepen en internationaal aan de orde te stellen. Rooseboom wees op berichten in de pers over een nieuwe versterking van 15.000 Indonesische militairen voor het

reeds aanwezige leger in Papua. "Zogenaamd voor de bescherming van de territoriale grenzen, maar in werkelijkheid voor het onderdrukken van de Papua's".

Bij afwezigheid van mr. Joop Scheffers, directeur Azië en Oceanië, die op het laatste moment verstek liet gaan, werd een petitie in ontvangst geno-

men door de Tweede Kamerleden Tineke Huizinga (ChristenUnie) en Kees van der Staaij (SGP), waarbij Oridek Ap in traditionele kledij een beroep op hen deed de uitkomsten van het onderzoek van prof. Drooglever zeer serieus te nemen.

Foto's FKM CPR

Omzien in verbazing

Minister Bot van Buitenlandse Zaken verklaarde onlangs, dat Indonesië een zelfstandige staat was sinds 17 augustus 1945. Deze opmerking roept vele vragen op, die niet gemakkelijk zijn te beantwoorden. Vond de soevereiniteitsoverdracht niet plaats op 27 december 1949? Hebben Nederlanders en Molukkers voor niets gevochten? Waarom zijn er 6200 Nederlanders gesneuveld en vele Molukkers? Was het overbrengen van Molukkers naar Nederland niet nodig geweest? In ieder geval stonden geen demonstranten van Nederlandse ex-soldaten en hun Molukse wapenbroeders op het Binnenhof om te protesteren tegen die uitlating van de bewindsman van Buitenlandse Zaken. Dit is niet verwonderlijk, omdat de meeste oud-militairen omstreeks 80 jaar oud zijn.

De kwestie Indonesië

Vijf partijen waren actief bij het oplossen van deze problematiek.

1. De Republiek:

Hun aanhangers huisden vooral op Java en Sumatra. Sukarno en Hatta waren hun leiders. Zij prefererden een unitaristische staat. In het begin keerden Sukarno en Hatta zich niet tegen een federaal Indonesië, mits de Republiek een belangrijke positie zou verkrijgen binnen die staatsvorm.

2. Nederland:

De Nederlandse regeringen vanaf 1945 tot 1949 waren zeer onduidelijk in hun opvattingen. Of misschien hadden ze geen duidelijk omschreven denkbeelden omtrent Indonesië. In Den Haag heersten vage ideeën over een Unie tussen Indonesië en Nederland.

3. Van Mook:

Volgens professor Baudet was dit de enige man met visie. De Luitenant-Gouverneur-Generaal koos voor een federale staatsvorm, waarvan de Republiek deel zou uitmaken. Desnoods was een geheel onafhankelijk Indisch Indonesië ook een optie.

4. De Engelsen:

Zij bezetten het grootste deel van Java en Sumatra tot 30 november 1946. De Britten waren voorstanders van een onafhankelijk Indonesië, terwijl zij niet militair wilden ingrijpen in het conflict tussen de Republiek en Nederland.

5. De Verenigde Naties:

Deze organisatie baande de weg voor de Indonesische zelfstandigheid.

Den Haag holt achter de feiten aan.

Toen Sukarno en Hatta op 17 augustus 1945 de onafhanke-

lijkheid hadden uitgeroepen van Indonesië, verklaarde de Nederlandse regering niet met deze collaborateurs van Japan te willen praten. En toen begon het geharrewar. Uiteindelijk werd er toch onderhandeld. Op 14 april 1946 kwamen vertegenwoordigers van Indonesië en Nederlandse afgezanten bijeen op het landgoed "De Hoge Veluwe". Die conferentie mislukte. Vervolgens sloten beide partijen de overeenkomst van Lingadjadi op 15 november 1947, die geen accoord bleek te zijn.

Op 20 juli 1947 begon de eerste politieke actie. Het gevolg van deze Nederlandse militaire operatie was, dat de Indonesische kwestie in de Veiligheidsraad werd gebracht. De Verenigde Naties geraakten bij dit conflict betrokken, toen Australië en Indië deze problematiek ter sprake hadden gebracht. Ondanks grote militaire successen moesten het Koninklijk Nederlands Indische Leger en de Koninklijke Landmacht deze actie staken op 5 januari 1947. Na verloop van tijd werd er wederom onderhandeld. Het was nu geen interne aangelegenheid meer maar een internationale kwestie. Met behulp van een orgaan van de Veiligheidsraad kwam de overeenkomst van Renville tot stand op 19 januari 1948. Ook dit accoord had geen enkele waarde. Omdat er spanningen waren tussen de Republiek op Midden-Java en Nederland begon in de nacht van 18 op 19 december 1948 de tweede politieke actie. Para's veroverden Djokja, de hoofdstad van de Republiek, terwijl nergens verzet werd geboden. De Indonesische leiders geraakten in gevangenschap. De Nederlanders beheersten nu bijna geheel Indonesië. Overall verrezen deelstaten, ook op het gebied van de Republiek.

De tweede politieke actie geschiedde op een tijdstip, waarop de Veiligheidsraad uiteen was gegaan voor het Kerstreces. Ondanks het sluwe plan van Nederland militair toe te slaan, terwijl de leden van het veiligheidsorgaan thuis in Kerstferen vertoefden, volgde een spoedzitting van dit orgaan in Parijs. Opnieuw betekende deze gang van zaken een einde aan militaire handelingen. Nadat Nederland gedwongen was de Indonesische nationalisten vrij te laten, begaven zij zich naar Djokja.

Nederland, onder druk gezet door de Veiligheidsraad, keerde opnieuw terug naar de onderhandelingsstafel. Tijdens de Ron-

de Tafel Conferentie ontmoetten elkander afgevaardigden van de Republiek en de deelstaten, 3 leden van de V.N. commissie voor Indonesië en afgezanten van Nederland. Uiteindelijk werd besloten, dat op 27 december 1949 een federale staat Indonesië het levenslicht zou aanschouwen. Indonesië en Nederland maakten deel uit van een te vormen Unie. Nieuw-Guinea bleef buiten de soevereiniteitsoverdracht. Na een jaar zou er onderhandeld worden over dit gebied.

De gevolgen van de overeenkomst.

Nadat president Sukarno de ene deelstaat na de andere geliquideerd had, was op 17 augustus 1950 de eenheidsstaat een feit. Inmiddels riepen de Molukkers de R.M.S. uit op 25 april 1950, omdat een einde kwam aan de federale staatsvorm. Tijdens de R.T.C. was afgesproken, dat het leger van de Republiek (T.N.I.) en het K.N.I.L. samen het leger van de nieuwe staat zouden vormen. De Molukse militairen, overal gestationeerd in de archipel, wensten geen deel uit te maken van deze strijdkrachten. Zij verzochten te worden gedemobiliseerd in de Zuid-Molukken, terwijl deze soldaten hun verlangens baseerden op artikel 11 van de Algemene Order 1935. Indonesië weigerde en Nederland zat met een probleem.

Uiteindelijk besloot de Nederlandse regering de Molukkers, die toen nog meestal met de naam "Ambonnezen" werden aangeduid, krachtens dienstbevel en tegen hun wil "tijdelijk" over te brengen naar Nederland. Nadat deze soldaten "voorlopig" waren ingedeeld bij de Koninklijke Landmacht werden zij bij aankomst in dit voor hen vreemde land uit de militaire dienst ontslagen. Frankrijk, dat ook worstelde met de dekolonisatie tot 1963 heeft de Algerijnse soldaten, die samen met Frankrijk gestreden hadden tegen de Algerijnse nationalisten, in het Franse leger gehouden, indien zij dit wilden! In 1951 woonden in Nederland: 12.169 Molukkers, 3.578 militairen met hun gezinnen.

Hoewel er in het Nederlandse parlement urenlange gedebatteerd was over een lichte of zware Unie, stelde de Unie niets voor. Omdat de kwestie Nieuw-Guinea niet opgelost werd, zegde Indonesië alle R.T.C.-overeenkomsten op in 1956. Terwijl Nederland de Papoea's spoogde op te voeden tot de zelfstandigheid, eiste Indonesië dit gebied op.

President Kennedy van de V.S. zette Nederland onder druk om te onderhandelen met Indonesië. Op 15 augustus 1962 sloten Indonesië en Nederland een overeenkomst. Nederland droeg Nieuw-Guinea over aan de V.N., die op hun beurt dit gebied aan Indonesië gaven. In 1969 werd een volksraadpleging gehouden onder 1026 geselecteerde Papoea's onder toezicht van de V.N. over aansluiting bij Indonesië of een keuze voor zelfstandigheid. Nederland verlangde deze verkiezing, omdat de regering de Papoea's het zelfbeschikkingsrecht had beloofd. Onder druk gezet door Indonesië kozen de bewoners van Nieuw-Guinea voor aansluiting bij dit land. Nederland had tegen deze gang van zaken moeten protesteren. Opvallend is, dat minister Bot een recente studie omtrent de gebeurtenissen op Nieuw-Guinea weigerde in ontvangst te nemen. Waarschijnlijk stelt hij zich nogal angstig op om Indonesië niet voor het hoofd te stoten.

Geen historisch besef.

Het Nederlandse leger, dat ongeveer 100.000 man sterk was, verliet Indonesië gedisillusionerd, omdat van de ene dag op de andere de vijanden van gisteren de vrienden van vandaag waren geworden (Sukarno en Hatta). Duizenden Indische Nederlanders verlieten door toedoen van Sukarno Indonesië. Er ontstonden frustaties bij Molukkers en Papoea's. Hadden deze zaken voorkomen kunnen worden? Koningin Juliana richtte zich in een Kerstboodschap tot onze jongens in Indië. Zij willen brengen, vrijheid van geloof, vrijheid van het woord en vrijheid van vrees en gebrek. De vorstin haalde die wijze woorden uit het Atlantic Charter, een overeenkomst gesloten door president Roosevelt van de V.S. en Churchill, de premier van Engeland op 14 augustus 1941. Een zeer belangrijk punt noemde Hare Majesteit niet. Roosevelt en Churchill erkenden het recht van alle volken om hun regeringsvorm te kiezen. Dit Atlantic Charter was min of meer bindend voor de naoorlogse situatie.

De V.S. verleenden op 4 juli 1946 de Filippijnen de onafhankelijkheid, terwijl Engeland begon met de dekolonisatie door op 4 januari Birma de vrijheid te schenken. Deze voorvallen hadden Nederland tot lering moeten strekken!

De Nederlandse regering had in 1945 een grote conferentie

behoren te beleggen met representanten van de Republiek, de Molukken, Minahassa en Timor. Misschien hadden Java en Sumatra terstond de onafhankelijkheid kunnen verkrijgen. De volgende vragen had de regering de afgevaardigden van de Molukken, Minahassa en Timor moeten stellen: „Willen jullie aansluiting bij de Republiek, of Nederland, of een zelfstandige staat stichten“. Interessant is, dat de heren P.J. de Fretes, D.J. Kaihatu en A.B. Wua namens de Molukken, Minahassa en Timor zich wendden tot koningin Wilhelmina op 8 mei 1947. „Verzocht wordt de bevolking van de Molukken, de Minahassa en Timor het Nederlands staatsburgerschap te verlenen“(1). Dit verzoek had Nederland moeten honoreren!

Overigens stelde koningin Juliana de jongens van het K.N.I.L. en de KL op hun gemak in 1948. „Zij zijn allen in Gods hand en geen haar zal hen worden gekrenkt zonder zijn weten“(2). Verantwoordelijk voor de uitlatingen gedaan in de Kerstboodschap van 1948 is de regering.

De politiek van Nederland ten aanzien van Indonesië is desastreus geweest voor de Molukkers, Indische Nederlanders, de mensen uit Nieuw-Guinea en het Nederlandse leger.

Conclusie

De verklaring van minister Bot komt 60 jaar te laat.

Het Atlantic Charter is mede opgesteld door de V.S., het sterkste land ter wereld. De betekenis van dit Charter is onder meer, dat het koloniale tijdperk werd afgesloten. De Molukkers hadden het Nederlandse staatsburgerschap behoren te krijgen, waarom ze vroegen in 1947.

Toen de Molukse militairen in Nederland arriveerden, was het de morele plicht van de toenmalige regering geweest om hun militaire rangen te waarborgen binnen de Koninklijke Landmacht. Nederland bleef passief ten aanzien van de voorvallen in Nieuw-Guinea.

En Nederland verstond niet de tekenen van de tijd.

Ton den Boer.

1. *Keesings Historisch Archief No. 830 Archief van 11-17 Mei 1947 7155.*

2. *idem No. 915 Archief van 26-31 December 1948 7879.*

“Sentani”

Sentani is, voor ingewijden,
een plek van aankomst en ver-
trek.
Bij beide wordt een traan gela-
ten.
Zo ging 't ook mij bij komst en
afscheid van die reis die mij
weer bracht waar 'k toch eens
hoorde.

Een traan met bange weegevoe-
lens
om 't onheil dat er is en komen
gaat. Een traan omdat eens
uitgestoten de deur terug haast
niet meer openstaat.

Een traan en pijn in 't hart
Voor al dat leed dat wordt
geleden,
haast erger dan het ergste we-
reldleed dat kansen kreeg zich
er te nesten en dat ook gretig
deed.

Het leed, omdat men, vol ver-
stand
verkwanselde het volk en land
en daarna ook nog eens bewust
de speer, een haastig meegenom-
men souvenir doorboorde in 't

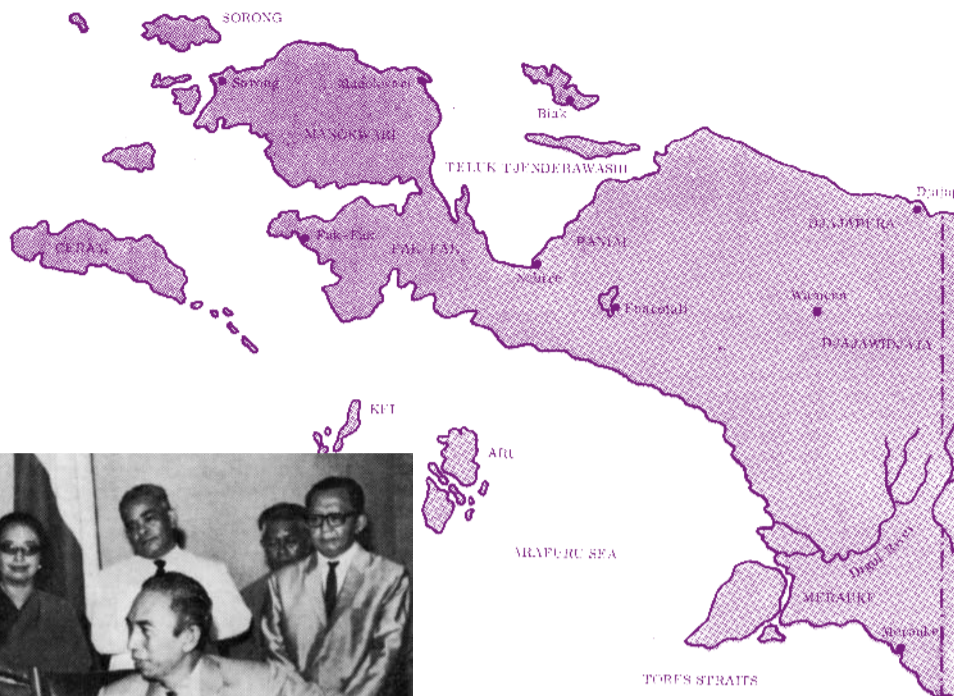
hart van de argeloze ziel van
hen die achterbleven.
Tabee, het ga je goed,
De wereld kijkt wel naar je uit.
Maak je geen zorgen,
kijk naar de dag van morgen.
Maar zie nu toch het resultaat,
want achter die gesloten deur
ruikt men de mufte geur
van onraad, dood en verderf.

En wij, wij wassen onze handen,
In 't water zonder schuld.
En soms, dan spreken wij van
schande en roepen onze leiders
op,
of voeren actie in den lande.

Maar dan, hoe lieflijk zijn de,
bijna zangerige woorden,
“Selamat Datang”, Welkom
Thuis,
die wij, net voor het binnen-
gaan,
in die ellende mogen horen,
van hen die aan de andere kant,
achter de haast gesloten deur
nog steeds op laffe wijze
ons broedervolk vermoorden.

Piet Zevenbergen

The "Act" of Free Choice

Het was op 19 november 1969, dat de Act of Free Choice – het “toneelspel” over de Daad van Vrije Keuze in Westelijk Nw.-Guinea – zijn laatste opvoering beleefde.

In New York bezegelden de Verenigde Naties in november 1969 op voorspraak van Nederland en Indonesië de blijvende onderdrukking van het Papuavolk.

Een periode van geestelijke dwang en economische achteruitgang brak aan voor allen. Voor critici was er bovendien de gevangenis of de kogel.

Dat zijn in 2006 nog de rechten van de (Papua) mens.

Een daad van vrije keuze

Vele volken zuchten onder een vreemd juk. De Papua's zijn zo'n volk. Vele gebieden zijn rijk aan bodemschatten, doch de bevolking blijft er arm. West-Papua is zo'n gebied.

Er zijn vandaag miljoenen die hulp nodig hebben. De Papua's zijn zulke mensen. U kunt hen helpen met een daad uit vrije keuze. Geef hen door uw bijdrage een stem, een hand en een voet!

STICHTING DOOR DE EEUWEN TROUW- GRONINGEN

Giro 11 30 000

Dialogo biedt meer toekomstperspectief

Geen volksaanhang RMS in Indonesië

Van onze correspondent
DEN HAAG — De 75-jarige Zuidmolukse leid-
heeft de moed nog niet opgegeven. Hij gelooft
wezenlijk van een lar-
Republiek Zuid-Moluk-
sen voor de
gen in ver-
sië. Mar
de isl-

DE WIJSHEID VAN HET NIEUWSBLAD VAN HET NOORDEN

op maandag 6 mei 1985

“De 75-jarige Zuidmolukse lei-
der Ir.Manusama heeft de moed
nog niet opgegeven. Hij gelooft
nog altijd in de verwezenlijking
van een lang gekoesterd ideaal:
een onafhankelijke Republiek
Zuid-Molukken. De kansen
voor de vestiging van zo'n re-
publiek zijn volgens hem ge-
stegen in verband met nieuwe
politieke ontwikkelingen in In-
donesië. Manusama doelt ken-
nelijk op het toenemende ver-
zet onder de islamieten tegen
het bewind van president Soe-
harto en de tegenstand van se-
paratistische bewegingen in Irian
Jaya (het vroegere Nieuw-Gui-
nea) en in Atjeh, waarvan het
grootste deel van de bevolking
de orthodoxe islam belijdt”.

Valse hoop, het zelfde heeft
hij tien jaar geleden ook al ge-
zegd. Hij lijkt, meer nog dan in
het verleden, geen rekening te
houden met de werkelijkheid.
Aldus “een correspondent”.

Deze correspondent heeft ge-
studeerd, dat blijkt duidelijk
uit de volgende informatie.

“In de Republiek Indonesië, die
veertig jaar geleden is gesticht
(een voltrefter: minister Bot en
onze regering ontdekten dit pas
eind vorig jaar (J.O.)), is intus-
sen van alles gebeurd. Vooral in
de laatste vijftien jaar hebben
de militairen heel wat gesleu-
teld aan de veiligheidssituatie
van het eilandenrijk. De Indo-
nesische strijdkrachten beschik-
ken over geavanceerde wapens,
vliegtuigen, over een moderne
vloot en goed getrainde com-
mando's. Acties van buitenaf
zijn gedoemd te mislukken.
De veiligheidsdiensten (Bakin,
Kopkamtib) hebben over heel
Indonesië, tot in de kleinste
dorpjes, een perfect netwerk
van inlichtingendiensten op-
gezet. Verdachte figuren wor-
den zonder meer opgepakt of
verdwijnen spoorloos”(Laat
Manusama dit nu ook altijd
beweerd hebben, maar de pers

geloofde hem niet (J.O.)).

“Afscheidingsbewegingen wor-
den niet getolereerd. Een voor-
beeld is het optreden van het leger
op Oost-Timor, waar het verzet
van het Front voor de Bevrijding
van Oost-Timor, Fretilin, met
harde hand is onderdrukt. Er
opereren nog wel kleine groep-
jes Fretilinguerillastrijders, maar
de militairen zien hen als “spar-
ringpartners”, om de conditie
van de soldaten op peil te hou-
den.Ook de OPM in Irian Jaya
krijgt geen voet aan de grond”.
Op militair gebied valt er voor
de RMS dus geen eer te beha-
len, zelfs al zou zij de krach-
ten bundelen met de eveneens
naar onafhankelijkheid hunke-

rende Atjehers en Papoca's”.

Vandaag hebben "de kleine
groepjes" Fretilin-guerilla's, de
“sparringpartners”, een eigen
onafhankelijke staat. De naar
onafhankelijkheid hunkerende
Atjehers hebben autonomie ge-
kregen, een eerste stap op weg
naar onafhankelijkheid. In de
bevolkingscentra en aan de kust
zijn in Papua de Indonesiërs de
baas. Toch trotseert de autochto-
ne bevolking de woede van het
Indonesische leger bij vlaghijsin-
gen en demonstraties met gevaar
voor eigen leven. In het binnen-
land zijn de rollen omgedraaid,
daar zijn de Indonesiërs de
sparringpartners van de OPM,
de Papua-verzetsbeweging.

Op de Zuid-Molukken zijn
duizenden sympathisanten
van de RMS. Enkele honder-
den, die dat in het openbaar
demonstreerden moesten dat
met enige jaren tot vijftien jaar
gevangenisstraf bekopen. Blij-
kens recente vonnissen wordt
“separatisme” in Indonesië
zwaarder bestraft dan moord.
Als het waar is wat de kop van
het krantenartikel suggereert,
waarom moet de vrijheid van
meningsuiting dan zo sterk
worden onderdrukt? Liggen de
zaken misschien toch wat genu-
anceerder dan nogal wat opinie-
makers ons willen doen geloven?

J.O.

De stichting DDET is opgericht op
29 april 1950 te Eindhoven. Volgens
art.2 van haar statuten is het doel:
“In Nederland en daar buiten belang-
stelling te wekken voor en steun te
verlenen aan het streven naar zelfbe-
schikking van de volken van de
Zuid-Molukken en West-Papua en
van andere volken of bevolkings-

groepen in de voormalige Nederlands
Oost-Indische Archipel, die van hun
zelfbeschikkingsrecht gebruik wil-
len maken en voor steunverlen-
ing een beroep doen op de stichting.
De stichting werkt in het buitenland
onder de naam Dutch-Melanesian Aid
Foundation.